

Ajánlások a tervpályázati kultúra javítására - Elkészült az ARCH-E Tanulmánykötet – 2025. október

MI AZ ARCH-E PROJEKT?

A projekt 2023. március elején indult, és aktív közreműködője a Magyar Építész Kamara (MÉK) is, kilenc más nemzeti kamarával együtt.

A Kreatív Európa **ARCH-E Projektjének** célja a hozzáférhető és minőségorientált tervpályázati kultúra elősegítése azáltal, hogy támogatja az építészeket a külföldi tervpályázatokban való részvételben, megkönnyíti az Építész Kamarák közötti tudástranszfert, és felhívja a figyelmet a nyitott tervpályázati környezet fontosságára politikai szinten is.

Az **ARCH-E** 10 partnerből álló konzorcium, valamint a számos együttműködő partner kezdeményezte a Projektet és valósította meg. Az ARCH-E-ben együttműködő Építész Kamarák és más építész szakmai szervezetek Európa-szerte kb. 560 000 építésznek érnek el. A Projekt tudományos kutatási témáit az Eindhoveni Műszaki Egyetem (TU/e) és az Universitat Politècnica de València vezeti, és a partnerek és az együttműködő partnerek értékes szakmai közreműködése segítségével. Az ARCH-E Projekt az Európai Unió társfinanszírozásával valósul meg.

Az ARCH-E Projekt célja, hogy Európa-szerte felkészítse az építészeket arra, hogy gyakrabban vegyenek részt hazai és külföldi tervpályázatokban is.

Az építész tervpályázatok (ADC) régóta a kiváló minőségű, innovatív és fenntartható tervezés sarokkövei. Tisztességes, átlátható és versenyképes folyamatot kínálnak kivételes építészeti megoldások előállítására mind az állami-, mind a magánprojektekhez. A nemzeti keretek és a korlátozott információ megosztás azonban gyakran akadályozta a szélesebb körű részvételt, különösen a határokon átnyúlóan. Ezek elszalasztott lehetőségeket eredményeznek az építészek számára – különösen a kis- és középvállalkozások (kkv-k), az építésznők és a fiatal, pályakezdő szakemberek feltörekvő tehetségei számára.

A magasan képzett szakmák között az építészirodák általában viszonylag kis létszámú szervezeti formákban működnek a többi ágazathoz képest. Az építészek 92%-a legfeljebb 5 fős irodákban dolgozik, a praxisok többsége, 68%-a egyszemélyes kis iroda, és csak 3 % a 10 főnél nagyobb iroda (ACE ágazati tanulmány, 2024)¹. Ezek a kkv-k túlnyomórészt regionálisan dolgoznak, mélyreható helyi (háttér)ismeretekkel rendelkeznek ügyfelek építészeti igényeiről és fenntartható hatású regionális építési módszereiről. Ez jelentős szakmai potenciált jelent mind gazdasági értelemben, mind intellektuálisan.

Az **ARCH-E** projekt célja, hogy olyan kulcsfontosságú betekintést, forrásokat és digitális eszközöket biztosítson, amelyek hozzájárulnak a tisztességes pályázati feltételekhez, és biztosítják, hogy az építészeti tervezés beszerzési folyamata ne csak átláthatóbb, hanem minőségre törekvőbb és fenntarthatóbb is legyen. A Projekt kiemelt tevékenységei közé tartozik a tervpályázati rendszerek közötti országspecifikus különbségek és az építészek pályázatban való részvételét gátló akadályok, nehézségek kutatása. Az ARCH-E egyik partnere, az Universitat Politècnica de València által végzett átfogó, egész Európára kiterjedő felmérés során értékes adatokat gyűjtött az építészek támogatásának továbbfejlesztésnek lehetőségeihez.

Az ötletek, gondolatok és a szakértelem határokon átnyúló cseréje innovatív megoldásokra ösztönözhet, kreatív gondolkodásra készíthet, és új perspektívákat hozhat az építészeti tervekbe, végső soron mindenki számára gazdagítva az épített környezetet. A tervpályázatok szakértőinek – legyen szó építészekről, zsűritagokról, tervpályázat lebonyolítókról és ügyfelekről, megbízókról – összekapcsolásával az ARCH-E Hálózat azt reméli, hogy hozzájárul a minőség orientált tervpályázati kultúrához.

Az ismeretek terjesztésének gondolata szorosan összefügg az ARCH-E Projekt hozzáférhetőségének céljával. A kisebb építészirodák és a feltörekvő építészek kihívásokkal szembesülnek a pályázatokon való részvétel során (például az ár bevételi küszöbök, irodai létszámok, referencia listák, stb.). Az ARCH-E erőfeszítései a tervpályázati eljárások hozzáférhetőbbé tételére következképpen pozitív hatással vannak a gazdasági szempontokra, valamint az építési kultúrára és a közbeszerzési eljárásokra. Ezenkívül a Projekt mélyen elkötelezett a fenntarthatóság iránt – nemcsak az építészek által létrehozott épületekben, hanem az épített környezetre vonatkozó új koncepciók és ötletek megfogalmazásában és megvalósításához való kiválasztásában is. Az átláthatóbb és hozzáférhetőbb versenyeljárások előmozdításával az ARCH-E hozzájárul az európai építészet zöldebb és ellenállóbb jövőjének megteremtéséhez, integrálva az Új Európai Bauhaus² értékeit és összhangban az Új Zöld Megállapodás³ elveivel.

¹ <https://ace-cae.eu/publication/ace-2024-sector-study/>

² new-european-bauhaus.europa.eu/index_en

³ commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

ARCH-E INNOVATÍV ESZKÖZÖK

Az **ARCH-E weboldala** platformként szolgál, amely hasznos információkat és eszközöket nyújt az építészek számára az építész tervpályázatok (ADC) európai tájáról. (<https://www.arch-e.eu>)

Az **interaktív Tervpályázati térkép** útmutatót nyújt az országspecifikus tervpályázati szabályozásokhoz, linkeket az érintett intézményekhez, információkat nyújt a szakmai képesítési kritériumokról és egyéb forrásokat az egyes partnerországokban. (<https://www.arch-e.eu/maps-on-adcs>)

Az **ARCH-E Szószedet** alapvető definíciókat és betekintést nyújt az országspecifikus tervpályázati rendszerekbe, és egy Értékelő eszköz megkönnyíti az adott pályázatban való részvétel lehetőségeinek és lehetséges kockázatainak értékelését. (<https://www.arch-e.eu/glossary>)

Az **ARCH-E hálózat** Európa-szerte és azon túlról egyesíti az építész szakembereket, dinamikus platformot teremtve a határokon átnyúló tervpályázatokhoz szakértelem felkínálására és megtalálására, mint szakemberek, tervpályázat szervezők, zsűritagok, szaktanácsadók. A kommunikációt, az építész tervpályázatok (ADC) elemzésével az építész tervpályázatok jövőjét a meglévő kihívások összehangolásával lehet alakítani. Szakértőként is csatlakozhat az ARCH-E érdekelt szakemberek köréhez is, hozzájárulva ahhoz, hogy felhívja a figyelmet az építészeti tervpályázatok jelentőségére a mai épített környezetben. (lásd: <https://www.arch-e.eu/network>)

Az **ARCH-E Európai Tervpályázati térkép** átfogó betekintést nyújt az építész tervpályázatok rendszereiről Európa-szerte. Az országprofilok – amelyek Ausztria, Horvátország, Ciprus, Csehország, Németország, Magyarország, Szlovénia, Dél-Tirol, Spanyolország, Svájc és Hollandia – értékes statisztikai adatokat, ismereteket nyújtanak a szabályozási és jogi keretekbe és a nemzeti tervpályázati környezetet alakító aktuális trendekbe. Ezenkívül a Tervpályázati térkép szakmai betekintést és ajánlásokat mutat be, valamint a vizsgált pályázati rendszerek összehasonlító elemzését.

A jó tervpályázati példák válogatott gyűjteménye értékes megközelítéseket mutat be olyan témákban, mint a hozzáférhetőség, a fenntartható tervezés, a minőségorientált döntéshozatali folyamatok és a pályázati kultúra tisztessége.

A tanulmány szerzői: Prof. Juliette Bekkering, Dr. Torsten Schröder, Dr. Grazia Tona, Eindhoveni Műszaki Egyetem, Épített Környezet, Építészeti Tervezés és Mérnöki Tanszék.

Társszerzők: Az ARCH-E konzorciumi tagjai, így a Magyar Építész Kamara is, és az általuk szolgáltatott ország specifikus információk és adatok, valamint szakmai támogatásukkal készült részletek.

Az **ARCH-E Európai Tervpályázati térkép** magyar változata is elérhető: <https://www.arch-e.eu/maps-on-adcs> oldalon.

A MÉK által megjelentett magyar nyelvű változat könyv alakban a MÉK titkárságon átvehető, illetve a MÉK rendezvényein is elérhető.

Az **ARCH-E az Építészek igényeiről** szóló kutatás: Annak érdekében, hogy megvizsgáljuk azokat az akadályokat, amelyekkel az építészek szembesülnek a nemzetközi tervpályázatokban való részvétel során, az ARCH-E konzorcium felmérést végzett, amelynek célja a kihívások, nehézségek feltárása és a könnyebben hozzáférhető tervpályázati környezet megoldásainak azonosítása. Az összes összegyűjtött adat elérhető az ARCH-E weboldalán, hozzájárulva a folyamatos párbeszédhez és az építész pályázatok befogadóbb jövőjéhez: https://www.arch-e.eu/files/Architects-Needs-Report_EN_v2.pdf

Az 1290 beérkezett válaszból gyűjtött adatok alapján Eva M. Álvarez Isidro és Carlos J. Gómez Alfonso, az UPV - Universitat Politècnica de València és csapatuk elemezte azokat a lehetőségeket, kockázatokat és akadályokat, amelyekkel az európai építészek szembesülnek a határokon átnyúló építész tervpályázatokban való részvétel során. Az így létrejött **Építészek igényei kutatás** tovább mélyíti az ARCH-E kutatási erőfeszítéseit. A jelentés értékeli a tervpályázatokkal kapcsolatos tapasztalatokat, kihívásokat és lehetőségeket. A jelentés különös hangsúlyt fektet a kis- és középvállalkozásokra (kkv-k) és/vagy az építésznőkre. Mivel ezek az akadályok szorosan kapcsolódnak az ország specifikus tervpályázati rendszerekhez és szabályokhoz, a jelentés mind európai, mind nemzeti szinten elemzi az adatokat, a részletesen lebontott adatok alapján.

Szerzők: Dr. Eva M. Álvarez Isidro, Dr. Carlos J. Gómez Alfonso, Kutatók: Diego Martín de Torres, Laura Iglesias Barras | UPV - Universitat Politècnica de València, (Spanyolország).

Közreműködők: A felmérés kidolgozásához és végrehajtásához az ARCH-E valamennyi konzorciumi tagja ország specifikus információkkal, szakértelemmel és a kérdőív fordításával közzétételével, szakmai támogatással járult hozzá. A kutatás eredményei elérhetőek: https://www.arch-e.eu/files/Architects-Needs-Report_EN_v2.pdf oldalon.

Az **ARCH-E Szószedet** mélyreható útmutatót nyújt az építész tervpályázati eljárások egyedülálló nyelvezetéhez Európa-szerte. A 11 különböző országból származó közel 200 szakmai kifejezéssel rendelkező Szószedet betekintést nyújt a regionális sajátosságokba és gyakorlatokba az adott pályázati környezetben. A kifejezések nem egyszerű csak fordítások, hanem a helyi tervpályázati gyakorlatok egyedi leírásai, amelyek lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy összehasonlítsák a különböző nemzeti megközelítéseket. A mintegy ezer definícióval és folyamatos frissítéssel ez a növekvő erőforrás az összes ARCH-E partner együttműködésének eredménye, és folyamatosan frissül, és jelenleg más

nyelvekre és tervpályázati rendszerekre is kiterjesztése folyamatban Európában. Javasoljuk, hogy próbálja ki az ARCH-E szószeret funkcióit online: <https://www.arch-e.eu/glossary>

Az **ARCH-E Terpvályázati értékelési eszköz** egyszerű, de hatékony módot kínál az építész terpvályázatok elemzésére az építészek vagy az ügyfelek szemszögéből. Néhány kérdés megválaszolásával felmérhetőek a terpvályázati eljárás lehetőségei és gyengeségei – segítve az építészeket abban, hogy ne fektessenek időt, energiát és szakértelmet a problémás pályázatokba, és támogatva a Kiírókat terpvályázatuk javításában. Az értékelési rendszer figyelembe veszi az Európa Építészek Tanácsának (ACE) az építész terpvályázatokra vonatkozó 9 szabályát, valamint az ARCH-E konzorcium által javasolt tisztességes és átlátható terpvályázati eljárások alapelveit.

Az eszköz további megértéséhez javasoljuk, hogy próbálja ki: <https://www.arch-e.eu/adc-evaluation> oldalon.

AZ ARCH-E TANULMÁNYKÖTET

Az ARCH-E konzorcium az **ARCH-E Tanulmánykötet** (White Paper) megfogalmazásának alapjául az ország specifikus pályázati rendszerekkel és a határon átnyúló építész pályázatokkal kapcsolatos korábbi kutatási tevékenységek eredményeit és intenzív közreműködéssel létrejött tudástranszfert használta fel, amelyekben beazonosították a jelenlegi európai terpvályázati kultúrák problémáit és lehetőségeit. Ajánlásokat tartalmaz az adott projekt partnerek európai és nemzeti szintű terpvályázati kultúrájának javítására, valamint az építész pályázatokban rejlő gazdasági potenciált kiemelő adatelemzés is készült 40 korábbi pályázat adatai alapján. Az Ajánlások egyrészt a kis- és középvállalkozások előtt álló akadályok felszámolására összpontosítanak. Európában az építészirodák 68%-a egyszemélyes vállalkozás, 13%-ukban is csak két alkalmazottat foglalkoztatnak, további 11%-uk pedig öt főnél nem nagyobb. Ezek a kkv-k a tervezési és építési ágazat regionális társadalmigazdasági ökoszisztémáinak alapját képezik, és jelentős gazdasági és szellemi potenciált képviselnek. A pályázati eljárások megnyitása ezen innovációs potenciál előtt egyúttal hozzájárulhat a nemek közötti bérszakadék csökkentéséhez is, mivel lényegesen több építész nő dolgozik kis építész műhelyekben, mint nagy irodáknál.

Másrészt az ARCH-E Tanulmánykötet elemzi a terpvályázatok által kínált jelentős gazdasági potenciált a tárgyalásos eljárásokhoz és más közbeszerzési eljárásokhoz képest. A terpvályázatok segíthetnek olyan minőségi szempontokon alapuló építészeti tervezési megoldások megtalálásában, amelyek gazdaságilag akár 18%-kal előnyösebbek lehetnek más beszerzési formákhoz képest.

Az **ARCH-E Tanulmánykötet** (White Paper) kiadványa elkészült, és már olvasható magyarul a honlapon: https://mek.hu/FILES/CONT/48625/web_hu_rgb_arch_e_adc_white_paper_a5_2025_v02_slo_25_10_27.pdf valamint az ARCH-E honlapján elérhető: https://www.arch-e.eu/files/white-paper/ARCH-E_White-Paper_HU_web_v02.pdf oldalon akár több nyelven is.

A MÉK október 30-i küldöttgyűlésére megjelent kiadvány nyomtatott formátumban is, és a résztvevő megkapták.

A MÉK által megjelentetett magyar nyelvű változat könyv alakban a MÉK titkárságon átvehető, illetve a MÉK későbbi rendezvényein is elérhető.

Projekt Partnerek:

- Bundeskammer der Ziviltechniker:innen | Arch + Ing: BKZT
- Architects Council of Europe - ACE
- Hrvatska komora arhitekata (Croatian Chamber of Architects) - CCA
- Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (Chamber of Architecture and Spatial Planning of Slovenia) - ZAPS
- Ciprusi Építész Kamara (Cyprus Architects Association) - CAA
- Bundesarchitektenkammer - Federal Chamber of German Architects) - BAK
- Eindhoven University of Technology (TU/e)
- Universitat Politècnica de València (UPV)
- SEPA Engineering GmbH
- Chamber of Hungarian Architects (Magyar Építész Kamara - MÉK)

Együttműködő Partnerek:

- International Union of Architects (UIA)
- Ordine degli Architetti, P.P.C. della Provincia di Bolzano (Chamber of Architects in South Tyrol)
- Conseil National de l'Ordre des Architectes (French Order of Architects) - CNOA
- Czech Chamber of Architects - ČKA
- Swiss Society of Engineers and Architects – SIA

Project Partners

Cooperation Partners

Co-funded by
the European Union